

Designing an Integrated Curriculum Model Based on Storytelling and Creative Drama in Preschool Education

Somayeh Mohammadi¹ , Reza Vala² *, Sharareh Habibi³

1. Ph.D., Student, Department of Curriculum Planning, Ro.C., Islamic Azad University, Roudehen, Iran.
2. Department of Curriculum Planning, Ro.C., Islamic Azad University, Roudehen, Iran (Corresponding Author).
3. Department of Curriculum Planning, Ro.C., Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** reza.vala@iau.ac.ir

Research Paper

Abstract

Receive: 2025/09/30
Accept: 2026/02/25
Initial Publish: 2026/04/23
Final Publish: 2026/12/22

Keywords:

Integrated Curriculum Model, Storytelling, Creative Drama, Preschool Education, Interactive Learning, Executive Functions of Children

Purpose: The present study aimed to design and validate an integrated curriculum model based on storytelling and creative drama to enhance active learning and multidimensional development in preschool children.

Methodology: This study employed a mixed exploratory design with qualitative and quantitative orientations. The research population consisted of university faculty members in educational sciences and curriculum planning as well as preschool education experts from the Ministry of Education, from whom 15 participants were purposively selected. Data were collected through individual semi-structured interviews conducted until theoretical saturation was achieved. Qualitative coding and thematic analysis were applied for data analysis, and the validity of the proposed curriculum model was confirmed using the Delphi technique and expert evaluation.

Findings: The findings indicated that the integrated curriculum model comprised four principal components: multidimensional educational objectives, integrated content organization, interactive learning strategies, and developmental evaluation. Results further demonstrated that integrating storytelling with creative drama significantly strengthened children's executive functions, including working memory, attentional control, cognitive flexibility, and emotional self-regulation. Successful implementation of the model depended on trained educators, appropriate learning environments, culturally responsive content, parental involvement, and institutional support.

Conclusion: The integrated storytelling–creative drama curriculum provides a transformative framework for preschool education by emphasizing interaction, imagination, aesthetic experience, and social learning. Beyond knowledge transmission, the model promotes cognitive, linguistic, emotional, and cultural development and offers a practical foundation for curriculum innovation and early childhood educational policy development.

Article Cite:

Mohammadi, S., Vala, R., & Habibi, S. (2026). Designing an Integrated Curriculum Model Based on Storytelling and Creative Drama in Preschool Education. *Sociology of Education*. 12(4): 1-19.

<https://doi.org/10.61838/kman.soe.721>

Creative Commons: CC BY 4.0

Detailed Abstract

Introduction

Early childhood education has increasingly been recognized as a foundational stage for human development, shaping cognitive, emotional, linguistic, and social competencies that influence lifelong learning trajectories. Contemporary educational systems emphasize the necessity of transforming traditional teacher-centered instruction into learner-centered, experience-based approaches that foster creativity, participation, and holistic development. Education is no longer confined to knowledge transmission; rather, it functions as a multidimensional process that contributes to social progress, identity formation, and adaptive competencies in rapidly changing societies (Spiel et al., 2018).

Within this framework, preschool education holds particular importance because early learning experiences establish the basis for executive functioning, emotional regulation, and academic readiness. Research demonstrates that children's academic emotions and identity development begin forming during early educational stages, significantly influencing later educational outcomes (Faramarzi et al., 2019). Consequently, curriculum models designed for preschool learners must align with developmental characteristics such as playfulness, imagination, interaction, and experiential learning rather than rigid instructional structures.

Integrated curriculum approaches have emerged as effective responses to these demands. Integrated learning connects knowledge domains, experiences, and skills within meaningful contexts, enabling children to construct understanding through active engagement rather than fragmented subject-based instruction (Alizadeh et al., 2021). Participatory learning theories similarly stress that meaningful learning occurs when learners interact dynamically with content, peers, and learning environments (Dara & Saradha, 2022).

Among pedagogical strategies compatible with integrated learning, storytelling occupies a central position. Storytelling represents one of humanity's oldest educational practices and continues to function as a powerful medium for cognitive development, cultural transmission, and moral learning. Studies indicate that storytelling promotes language acquisition, imagination, and conceptual understanding among preschool children (Maria, 2022). Story-based educational programs have been shown to enhance children's comprehension of complex scientific concepts by presenting information within narrative structures that align with children's natural ways of thinking (Hu et al., 2020).

Recent research also highlights storytelling's psychological benefits. Narrative-based learning environments reduce learning anxiety and support emotional engagement, even in challenging domains such as mathematics education (Irmayanti et al., 2025). Digital storytelling approaches further demonstrate the adaptability of narrative pedagogy in modern learning environments, helping learners overcome communication anxiety and increasing active participation (Nadianti et al., 2024). These findings suggest that storytelling is not merely an artistic activity but a cognitively grounded instructional strategy.

Creative storytelling has also been associated with enhanced creativity and divergent thinking among preschool learners. Empirical evidence indicates that participation in storytelling activities significantly improves children's creative capacities and imaginative reasoning (Rajabi.S & Khosravi, 2018). Observational studies conducted in early childhood education institutions similarly reveal that creativity flourishes when children are engaged in narrative-based learning experiences (Zeynep, 2019). Curriculum models based on storytelling methods have therefore been proposed as structured educational frameworks capable of integrating cognitive, emotional, and social learning objectives (Karami et al., 2023).

Despite these advantages, storytelling alone may not fully exploit experiential learning potential unless combined with active performance-based methods. Creative drama offers such a complementary approach. Drama-based instruction encourages role-playing, embodiment of narratives, and collaborative interaction, enabling children to transform symbolic understanding into lived experience. Research demonstrates that drama instruction improves verbal skills, reduces communication anxiety, and enhances social interaction among young learners (Kardas & Koç, 2017).

The integration of storytelling and drama has shown particular promise in early childhood education. Studies combining narrative and dramatic activities report increased motivation, deeper conceptual understanding, and improved collaborative learning among children (Walan & Ann-Britt, 2019). Participation in play and performance activities also supports social adjustment and cooperative behavior development, essential competencies for school readiness (Peter, 2020).

Moreover, recent cognitive psychology research indicates that storytelling-based interventions can strengthen executive functions such as working memory and verbal processing abilities in children (Mohammadian et al., 2024). These findings reinforce the notion that narrative and performance are not peripheral educational activities but central mechanisms for cognitive and emotional development.

Technological developments further expand storytelling's educational role. Digital storytelling environments have demonstrated potential to enhance learner motivation and creative self-efficacy, particularly when visual narrative elements are incorporated into learning experiences (Tsai-Yun, 2024). The growing digitalization of early childhood education highlights the need for curriculum models capable of integrating traditional narrative practices with contemporary educational innovations (Maila, 2021).

Nevertheless, many preschool curricula continue to employ storytelling and drama as isolated activities rather than components of a coherent instructional model. Existing educational programs often lack flexibility, experiential engagement, and developmental alignment with children's needs (Sotoudeh & Modarresi, 2021). Prior studies examining storytelling and creative drama interventions have confirmed their positive impact on learning comprehension and creativity, yet systematic curriculum integration remains limited (Behravan Nia, 2022; Rajaei Najafabadi, 2013).

Given these theoretical and empirical considerations, designing an integrated curriculum model that systematically combines storytelling and creative drama appears essential for advancing preschool education. Therefore, the present study aimed to design and validate an integrated curriculum model based on storytelling and creative drama for preschool education.

Methods and Materials

This study employed a mixed exploratory research design integrating qualitative inquiry and model development procedures. The research focused on identifying, conceptualizing, and validating the components of an integrated storytelling–creative drama curriculum suitable for preschool education.

The study population consisted of university faculty members specializing in educational sciences and curriculum planning as well as preschool education experts affiliated with educational institutions. Participants were selected using purposive criterion-based sampling to ensure professional expertise, academic background, and practical experience in curriculum design and early childhood education. Fifteen experts ultimately participated in the study.

Data collection relied primarily on individual semi-structured interviews conducted over multiple sessions until theoretical saturation was achieved. Interviews lasted between 20 and 60 minutes and were audio-recorded, transcribed, and analyzed systematically. Interview protocols allowed flexibility for follow-up questions to capture participants' professional perspectives and experiential insights.

Document analysis and literature review complemented interview data, enabling triangulation of theoretical and empirical evidence. Data analysis followed qualitative coding procedures including open coding, categorization, and thematic synthesis. Extracted themes were organized into conceptual categories representing curriculum components.

To validate the proposed curriculum model, a Delphi technique was implemented. Experts reviewed the model, evaluated its logical coherence, developmental appropriateness, and practical feasibility, and provided iterative feedback until consensus was reached. Reliability and credibility were ensured through member checking, peer review of coding processes, and continuous comparative analysis throughout data interpretation.

Findings

Analysis of interview data produced a comprehensive integrated curriculum model consisting of four core components: educational objectives, content organization, learning strategies, and evaluation processes.

First, the findings revealed that effective preschool curricula require multidimensional educational objectives encompassing cognitive development, emotional growth, social interaction, and practical skill acquisition. Experts emphasized that storytelling and creative drama simultaneously stimulate language development, empathy formation, imagination, and problem-solving abilities.

Second, integrated content organization emerged as a defining feature of the model. Participants highlighted the importance of combining narrative structures with dramatic performance activities rather than presenting them as separate instructional methods. Stories were viewed as conceptual frameworks, while creative drama functioned as experiential reinforcement that deepened understanding through enactment and participation.

Third, learning strategies centered on active participation. Children were encouraged to co-create stories, reinterpret narrative endings, engage in role-playing, and collaborate in group performances. These interactive processes increased motivation, sustained attention, and engagement during learning activities.

Fourth, developmental evaluation replaced traditional testing approaches. Assessment practices emphasized observation, portfolios, reflective dialogue, drawings, and performance-based feedback rather than standardized examinations. Evaluation focused on individual growth, emotional expression, and social participation.

The findings also demonstrated significant perceived effects of the integrated intervention on executive functions. Experts consistently reported improvements in working memory, attention control, cognitive flexibility, and emotional self-regulation. Children participating in storytelling and creative drama activities showed greater ability to follow narrative sequences, maintain attention during group tasks, adapt perspectives, and regulate emotional responses.

Finally, successful implementation of the curriculum model depended on several contextual factors, including trained and creative educators, appropriate physical learning environments, culturally relevant storytelling materials, parental involvement, and institutional support from educational administrators.

Discussion and Conclusion

The results of the present study indicate that integrating storytelling and creative drama within a structured curriculum framework represents a transformative approach to preschool education. The model moves beyond content-oriented instruction toward experiential learning that engages children cognitively, emotionally, socially, and creatively.

The multidimensional objectives identified in the findings reflect a holistic understanding of early childhood development. By simultaneously addressing intellectual, emotional, and social domains, the integrated curriculum supports balanced developmental growth rather than isolated academic skill acquisition. Such alignment between developmental needs and instructional design enhances the authenticity and sustainability of learning experiences.

The emphasis on active participation confirms that young children learn most effectively through interaction, imagination, and embodied experience. Storytelling provides symbolic meaning structures, while creative drama translates these meanings into lived experiences. This complementary relationship transforms learning into a process of exploration rather than passive reception.

Another significant implication concerns executive functioning development. The observed improvements in attention regulation, working memory, flexibility of thinking, and emotional control suggest that narrative-performance learning environments create cognitively stimulating conditions that foster foundational learning competencies essential for later academic success.

The study also highlights the importance of cultural contextualization in curriculum design. Incorporating local stories and culturally meaningful narratives strengthens children's identity formation and emotional connection to learning. This culturally responsive approach ensures that educational innovation remains grounded in learners' lived realities.

Furthermore, findings emphasize that curriculum innovation alone cannot guarantee educational transformation. Effective implementation requires systemic support, including teacher training, flexible learning spaces, institutional commitment, and family engagement. Educational reform must therefore be understood as a collaborative process involving multiple stakeholders.

In conclusion, the integrated storytelling and creative drama curriculum model offers a practical and theoretically grounded framework capable of reshaping preschool education. By combining narrative meaning-making with experiential performance, the model promotes creativity, engagement, executive functioning, and holistic child development. The approach demonstrates strong potential for adaptation across diverse educational contexts and provides a foundation for future innovation in early childhood curriculum design.

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی

سمیه محمدی^۱، رضا والا^{۲*}، شراره حبیبی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۲. گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران (نویسنده مسئول).

۳. گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

✦ ایمیل نویسنده مسئول: reza.vala@iau.ac.ir

چکیده

مقاله تحقیقاتی

هدف: هدف پژوهش حاضر طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی تلفیقی مبتنی بر قصه‌گویی و نمایش خلاق به منظور ارتقای یادگیری فعال و رشد چندبعدی کودکان پیش‌دبستانی بود.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع مطالعات ترکیبی - اکتشافی با رویکرد کیفی - کمی بود. جامعه پژوهش شامل استادان رشته علوم تربیتی و برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌های استان گلستان و کارشناسان آموزش پیش‌دبستانی وزارت آموزش و پرورش بود که ۱۵ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته فردی گردآوری و تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت. تحلیل داده‌ها با کدگذاری کیفی و تحلیل مضمون انجام شد و اعتبار الگو با روش دلفی و اخذ نظر خبرگان مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد الگوی برنامه درسی تلفیقی دارای چهار مؤلفه اصلی شامل اهداف آموزشی چندبعدی، سازمان‌دهی تلفیقی محتوا، راهبردهای یادگیری تعاملی، و ارزشیابی رشدگرا است. یافته‌ها حاکی از آن بود که تلفیق قصه‌گویی و نمایش خلاق موجب تقویت معنادار کارکردهای اجرایی کودکان شامل حافظه کاری، کنترل توجه، انعطاف شناختی و خودتنظیمی هیجانی می‌شود. همچنین اجرای موفق الگو وابسته به مربی آموزش‌دیده، فضای آموزشی مناسب، محتوای بومی، مشارکت خانواده و حمایت نهادی مدارس ارزیابی شد.

نتیجه‌گیری: الگوی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق با تأکید بر تعامل، تخیل، تجربه زیباشناختی و یادگیری اجتماعی، چارچوبی تحول‌آفرین برای آموزش پیش‌دبستانی ارائه می‌دهد که می‌تواند فراتر از انتقال دانش، زمینه رشد شناختی، زبانی، عاطفی و هویتی کودک را فراهم سازد و به‌عنوان مدلی کاربردی در سیاست‌گذاری و توسعه برنامه‌های درسی دوره‌های اولیه آموزش مورد استفاده قرار گیرد.

استناد مقاله:

محمدی، سمیه، والا، رضا، و حبیبی، شراره. (۱۴۰۵). طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۱۲(۴): ۱-۱۹.

<https://doi.org/10.61838/kman.soe.721>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

در جهان معاصر، آموزش و پرورش به عنوان یکی از بنیادی‌ترین سازوکارهای توسعه انسانی و اجتماعی شناخته می‌شود و کیفیت نظام‌های آموزشی به‌طور مستقیم با پیشرفت فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جوامع پیوند دارد. پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت بر این باورند که آموزش صرفاً انتقال دانش نیست، بلکه فرآیندی پیچیده برای شکل‌دهی هویت فردی، مهارت‌های اجتماعی، توانایی حل مسئله و ظرفیت‌های خلاقانه انسان محسوب می‌شود (Spiel et al., 2018). در چنین چشم‌اندازی، دوره‌های اولیه کودکی، به‌ویژه دوره پیش‌دبستانی، اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کنند؛ زیرا بنیان‌های شناختی، هیجانی و اجتماعی یادگیری در همین دوره شکل می‌گیرد و کیفیت تجربه‌های آموزشی اولیه می‌تواند مسیر رشد آینده کودک را تعیین نماید (Faramarzi et al., 2019).

تحولات سریع فناوری، تغییر سبک‌های زندگی و پیچیده‌تر شدن نیازهای یادگیری قرن بیست‌ویکم موجب شده است که الگوهای سنتی آموزش پاسخگوی نیازهای نوین نباشند. آموزش امروز نیازمند رویکردهایی است که یادگیری فعال، مشارکتی و تجربه‌محور را جایگزین آموزش‌های حافظه‌محور کند (Dara & Saradha, 2022). در این میان، برنامه‌های درسی تلفیقی به عنوان یکی از مهم‌ترین نوآوری‌های آموزشی مطرح شده‌اند؛ برنامه‌هایی که با حذف مرزهای سخت میان حوزه‌های دانشی، یادگیری را در قالب تجربه‌های معنادار و یکپارچه سازمان‌دهی می‌کنند (Alizadeh et al., 2021). رویکرد تلفیقی به کودکان اجازه می‌دهد تا مفاهیم را نه به صورت منفصل، بلکه در ارتباط با زندگی واقعی، فرهنگ و تجربه‌های زیسته خود درک کنند.

یکی از چالش‌های مهم نظام‌های آموزش پیش‌دبستانی، فاصله میان ماهیت طبیعی یادگیری کودکان و ساختار رسمی برنامه‌های درسی است. کودکان ذاتاً از طریق بازی، تخیل، روایت و تعامل اجتماعی یاد می‌گیرند، در حالی که بسیاری از برنامه‌های آموزشی همچنان بر انتقال مستقیم محتوا تمرکز دارند (Sarikaya & Coşkun, 2015). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که زمانی یادگیری عمیق رخ می‌دهد که کودک در فرآیند آموزشی نقش فعال داشته باشد و بتواند معنا را شخصاً کشف کند. به همین دلیل، توجه به روش‌هایی که تخیل، تجربه و مشارکت را فعال می‌کنند، در آموزش پیش‌دبستانی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر محسوب می‌شود.

در این میان، قصه‌گویی یکی از کهن‌ترین و در عین حال مؤثرترین ابزارهای آموزشی در تاریخ بشر به شمار می‌رود. روایت داستان‌ها نه تنها انتقال‌دهنده دانش و ارزش‌های فرهنگی است، بلکه بستری برای رشد زبان، تفکر نمادین و درک اجتماعی کودکان فراهم می‌آورد (Maria, 2022). مطالعات نشان داده‌اند که قصه‌گویی می‌تواند درک مفاهیم علمی را نیز در کودکان افزایش دهد؛ به‌گونه‌ای که برنامه‌های آموزش علمی مبتنی بر داستان‌پردازی، فهم مفاهیم انتزاعی را برای کودکان پیش‌دبستانی تسهیل کرده‌اند (Hu et al., 2020). همچنین پژوهش‌های جدید نشان می‌دهد که استفاده از روایت در محیط‌های آموزشی دیجیتال نیز می‌تواند اضطراب یادگیری را کاهش داده و مشارکت فعال زبان‌آموزان را افزایش دهد (Nadianti et al., 2024).

قصه‌گویی افزون بر رشد شناختی، نقش مهمی در پرورش خلاقیت و تخیل دارد. نتایج مطالعات تجربی نشان داده‌اند که داستان‌پردازی خلاق می‌تواند توانایی‌های خلاقانه کودکان پیش‌دبستانی را به شکل معناداری ارتقاء دهد (Rajabi.S & Khosravi, 2018). همچنین بررسی‌های انجام‌شده در مراکز آموزش کودکی اولیه نشان می‌دهد که قرار گرفتن کودکان در محیط‌های مبتنی بر روایت، رشد تفکر خلاق و کنجکاوی شناختی آنان را تقویت می‌کند (Zeynep, 2019). در سطح برنامه درسی نیز مدل‌های آموزشی مبتنی بر قصه‌گویی توانسته‌اند چارچوبی منسجم برای تلفیق اهداف شناختی، اجتماعی و اخلاقی فراهم آورند (Karami et al., 2023).

با وجود اهمیت قصه‌گویی، بسیاری از پژوهشگران تأکید می‌کنند که اثربخشی این روش زمانی افزایش می‌یابد که با فعالیت‌های عملی و تعاملی همراه شود. در این راستا، نمایش خلاق به عنوان یکی از رویکردهای مکمل، امکان تبدیل روایت به تجربه زیسته را فراهم می‌کند. نمایش خلاق نوعی یادگیری مبتنی بر ایفای نقش و تعامل اجتماعی است که به کودکان اجازه می‌دهد مفاهیم را از طریق عمل، تجربه و مشارکت گروهی درونی سازند (Kardas & Koç, 2017). ترکیب قصه‌گویی و نمایش خلاق می‌تواند یادگیری را از سطح شنیدن منفعلانه به سطح تجربه فعال ارتقاء دهد.

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که استفاده هم‌زمان از داستان و درام آموزشی در آموزش علوم کودکان خردسال موجب افزایش انگیزش، تعامل اجتماعی و درک مفاهیم می‌شود (Walan & Ann-Britt, 2019). همچنین برنامه‌های مبتنی بر نمایش و روایت توانسته‌اند مهارت‌های زبانی، اعتمادبه‌نفس و سازگاری

اجتماعی کودکان را بهبود بخشند (Peter, 2020). در واقع، نمایش خلاق فرصت تجربه هیجان‌ها، تمرین نقش‌های اجتماعی و توسعه مهارت‌های ارتباطی را فراهم می‌آورد و از این طریق یادگیری چندبعدی را تقویت می‌کند.

از سوی دیگر، مطالعات جدید در حوزه علوم شناختی نشان داده‌اند که مداخلات مبتنی بر قصه‌گویی می‌توانند کارکردهای اجرایی کودکان، از جمله حافظه کاری و پردازش کلامی را نیز ارتقاء دهند (Mohammadian et al., 2024). همچنین مرور پژوهش‌های آسیایی نشان داده است که روایت داستانی حتی در حوزه‌هایی مانند آموزش ریاضیات می‌تواند اضطراب یادگیری را کاهش داده و عملکرد شناختی را بهبود بخشد (Irmayanti et al., 2025). این یافته‌ها نشان می‌دهد که قصه‌گویی تنها یک فعالیت هنری نیست، بلکه ابزاری شناختی-آموزشی با ظرفیت‌های گسترده یادگیری است.

با وجود این شواهد، برنامه‌های آموزشی پیش‌دبستانی در بسیاری از نظام‌های آموزشی هنوز به صورت پراکنده از قصه‌گویی یا نمایش استفاده می‌کنند و چارچوب منسجم و نظری برای تلفیق این دو رویکرد کمتر طراحی شده است. پژوهش‌های داخلی نیز نشان داده‌اند که برنامه‌های درسی موجود اغلب فاقد انعطاف‌پذیری، تنوع فعالیت و توجه کافی به ویژگی‌های رشدی کودکان هستند (Sotoudeh & Modarresi, 2021). بنابراین ضرورت طراحی الگوهای برنامه درسی تلفیقی که بتوانند روش‌های خلاقانه را در ساختاری علمی سازمان‌دهی کنند بیش از پیش احساس می‌شود.

در همین راستا، مطالعات مختلف بر اهمیت طراحی برنامه‌های درسی مبتنی بر تجربه، خلاقیت و تعامل تأکید کرده‌اند. به عنوان نمونه، برنامه‌های قصه‌گویی و نمایش خلاق توانسته‌اند خلاقیت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را ارتقاء دهند (Rajaei Najafabadi, 2013) و پژوهش‌های جدید نیز نشان داده‌اند که تلفیق روایت تصویری با آموزش خلاق می‌تواند خودکارآمدی و انگیزش یادگیری را افزایش دهد (Tsai-Yun, 2024). افزون بر این، تحول دیجیتال در آموزش نشان می‌دهد که قصه‌گویی می‌تواند در قالب‌های نوین یادگیری نیز توسعه یابد و تجربه آموزشی را غنی‌تر کند (Maila, 2021).

هم‌زمان، رویکردهای نوین تعلیم و تربیت بر یادگیری مشارکتی و اجتماعی تأکید دارند؛ رویکردی که در آن کودک نه دریافت‌کننده منفعل، بلکه سازنده فعال دانش محسوب می‌شود. چنین نگرشی با ماهیت قصه‌گویی و نمایش خلاق هم‌راستا است، زیرا هر دو روش بر تعامل، تخیل و تجربه مشترک تأکید دارند. مطالعات اخیر نشان داده‌اند که آموزش‌های مبتنی بر خلاقیت و روایت می‌توانند انگیزش درونی، اعتمادبه‌نفس و مشارکت یادگیرندگان را افزایش دهند (Nadianti et al., 2024; Tsai-Yun, 2024).

با توجه به مجموع مبانی نظری و شواهد تجربی، می‌توان نتیجه گرفت که آموزش پیش‌دبستانی نیازمند الگوهایی است که هم‌زمان رشد شناختی، عاطفی، اجتماعی و فرهنگی کودک را پوشش دهد. قصه‌گویی ظرفیت ایجاد معنا و هویت فرهنگی را فراهم می‌کند، در حالی که نمایش خلاق امکان تجربه عملی و تعامل اجتماعی را گسترش می‌دهد. تلفیق نظام‌مند این دو رویکرد می‌تواند شکاف میان یادگیری نظری و تجربه زیسته کودک را کاهش دهد و زمینه یادگیری عمیق و پایدار را فراهم آورد.

با وجود اهمیت این موضوع، هنوز مدل جامع و بومی‌شده‌ای که قصه‌گویی و نمایش خلاق را در قالب یک برنامه درسی تلفیقی ویژه دوره پیش‌دبستانی سازمان‌دهی کند، به صورت نظام‌مند ارائه نشده است. از این رو، پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات ترکیبی-اکتشافی به شمار می‌رود که ماهیت کیفی و کمی دارد. با توجه به این که مطالعه حاضر به ارائه الگوی برنامه درسی تلفیقی مبتنی بر قصه‌گویی و خلاق اختصاص دارد و محقق در پی توصیف ویژگی‌های چنین برنامه درسی می‌باشد، لذا روش مورد استفاده از نوع پدیدارشناسی توصیفی است. در این تحقیق متون، کتاب‌ها، نشریات، اسناد و مدارک مورد بررسی قرار گرفته‌اند تا اطلاعات لازم جمع‌آوری شود؛ مبانی و عناصر این نوع برنامه درسی با توجه به دیدگاه‌های مطرح شده در این حوزه به شکل کیفی در سه مرحله توصیف و ثبت شوند.

در مرحله اول: مولفه‌های نمایش خلاق از طریق بررسی و مطالعه مبانی نظری، مشاوره با متخصصان و مرور منابع و مطالعات تخصصی شناسایی شدند. در این مرحله، با استفاده از روش‌های مختلفی مانند مرور اسناد و مدارک، زمینه لازم برای شناسایی مولفه‌های نمایش خلاق فراهم آمد. در مرحله دوم، مولفه‌های نمایش خلاق با عناصر اصلی برنامه درسی، شامل اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و ارزشیابی، تبیین و نیز قصه‌گویی تلفیق شدند. برای این منظور از تجربیات جمع‌آوری شده در مراحل پیشین استفاده شد. در مرحله سوم، به منظور اطمینان از کارآمدی الگوی برنامه درسی پیشنهادی، ارزشیابی صورت گرفت.

جامعه آماری تحقیق بخشی اسنادی و بخشی دیگر از خبرگان علمی بودند. بخش اسنادی شامل تمامی کتاب‌ها، مقالات، پایان‌نامه‌ها و متون چاپی و الکترونیکی (داخلی و خارجی) مربوط به موضوع پژوهش می‌باشد. به دلیل گستردگی منابع، نمونه پژوهش به صورت هدفمند از بین منابع در دسترس محقق انتخاب شده و برای گردآوری اطلاعات از فیش‌برداری استفاده شده است. علاوه بر این برای تکمیل داده‌های به دست آمده از منابع اسنادی، مصاحبه‌هایی با صاحب‌نظران نیز انجام گردید. جامعه آماری خبرگان شامل استادان دانشگاه‌های استان در رشته‌های علوم تربیتی و برنامه‌ریزی درسی و همچنین کارشناسان آموزش پیش‌دبستانی در سطح وزارت آموزش و پرورش است.

در تعیین نمونه آماری، از روش نمونه‌گیری هدفمند ملاک‌محور استفاده شد. این شیوه به شناسایی نمونه‌ها بر اساس ملاک‌های ویژه‌ای می‌پردازد. ملاک‌های مورد نظر شامل مدرک تحصیلی، آگاهی به دانش موضوعی (از جمله تألیف مقاله و کتاب درباره موضوع مرتبط) و تجربه عملی در طراحی برنامه درسی می‌باشد. این انتخاب به این دلیل بود که در پژوهش‌های کیفی، به جای استفاده از نمونه‌گیری احتمالی، از روش‌های نمونه‌گیری قصدی یا هدفمند بهره‌برداری می‌شود. در نهایت، تعداد ۱۵ نفر از جامعه آماری انتخاب شدند.

برای گردآوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساخت‌یافته فردی انجام شد که تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه یافت. برای هر مصاحبه ۲۰ تا ۶۰ دقیقه زمان اختصاص داده شد. سؤالات مصاحبه از پیش طراحی شده بودند اما در حین مصاحبه با توجه به ارزیابی بازنگرانه، برخی سؤالات حذف یا اضافه شدند. این سؤالات به گونه‌ای تنظیم شد که به مصاحبه‌شوندگان اجازه بیشتری برای پاسخ‌گویی داده شود. مصاحبه‌ها به صورت ضبط شده و یادداشت‌برداری شدند و سپس پیاده‌سازی شد. برای تأمین روایی و پایایی پژوهش، سؤالات مصاحبه به تأیید چند متخصص رسید و در آن به معیارهایی چون اعتمادپذیری، باورپذیری و اطمینان‌پذیری در ارزیابی مطالعات کیفی اشاره کرده‌اند. در راستای دستیابی به این معیارها، اقدامات ذیل صورت گرفت:

پیاده‌سازی مصاحبه‌ها و تحلیل مداوم داده‌ها در طول روند انجام مصاحبه‌ها و همچنین بررسی نحوه کدگذاری مصاحبه‌ها توسط یک متخصص دیگر برای اطمینان از درستی روند کدگذاری و جلوگیری از سلیقه‌ای بودن درک محقق از مضامین صحبت‌ها. برای اعتباربخشی الگوی طراحی برنامه درسی تلفیقی، از روش دلفی به منظور جمع‌آوری نظر خبرگان و متخصصان پیرامون تأیید اعتبار الگوهای حاصل از پژوهش استفاده شد. به این ترتیب الگوی طراحی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق به صاحب‌نظران ارائه گردید تا نظرات آن‌ها درباره ویژگی‌های منطقی برنامه درسی و هر یک از عناصر برنامه درسی تلفیقی جمع‌آوری شود.

متن مصاحبه‌ها و داده‌های گردآوری شده با استفاده از کدها مشخص گردیدند و ایده‌های تکراری شناسایی شدند. مفاهیم حاصل از این کدگذاری شامل کلمات و عبارات مرتبط با تجربه‌ها و نظرات مصاحبه‌شوندگان در خصوص موضوع بود. همچنین مطالعات کتابخانه‌ای و مرور ادبیات تحقیق در راستای گردآوری مطالب مرتبط و بررسی نظریه‌ها و اصول برنامه درسی تلفیقی انجام شد. در نهایت داده‌ها به مدل یا الگو تبدیل شدند به طوری که یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل حول محور هدف اصلی قرار گرفتند و با پیوند دادن کدها مفاهیم الگوی مورد نظر ترسیم شد.

یافته‌های پژوهش

طبق یافته‌های مطالعه تعداد شرکت کنندگان مرد ۶ نفر (۴۰ درصد) و تعداد زنان ۹ نفر (۶۰ درصد) بودند. همچنین از میان مصاحبه‌شوندگان به لحاظ میزان تحصیلات ۷ نفر (۴۶٫۶۶ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و تعداد ۸ نفر (۵۳٫۳۴ درصد) دارای مدرک دکتری و بالاتر بودند.

در راستای پاسخ به سؤال « الگوی تلفیقی مناسب برای قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش دبستانی دارای چه ویژگی‌هایی می‌باشد؟ » در گام نخست، مصاحبه‌های انجام‌شده به‌صورت خط به خط مورد تحلیل قرار گرفتند که در نهایت منجر به استخراج کدهای اولیه (آزاد) شدند. این مصاحبه‌ها با متخصصان حوزه اطلاعات انجام شده و کدهای به‌دست‌آمده در ادامه آورده شده‌اند.

جدول ۱: خروجی مصاحبه‌های سوال فرعی اول

شماره شونده	مصاحبه	نظر مصاحبه شونده ها	مقوله‌ها
۱۲	«قصه‌ها اگر درست طراحی شوند، هم واژگان جدید آموزش می‌دهند، هم باعث رشد همدلی می‌شوند و هم مهارت‌هایی مثل حل مساله را تقویت می‌کنند.»	جامعیت هدف	
۱۰	«قصه اگر درست نوشته شده باشد، می‌تواند در یک زمان واحد، مهارت‌های زبانی، اخلاقی و اجتماعی کودک رو رشد دهند.»	جامعیت هدف	
۴	«الگو باید کودک را از همه نظر رشد دهد؛ ذهن، احساس و مهارت عملی؛ قصه باید هم درک و هم کنش کودک را درگیر کند.»	جامعیت هدف	
۱	«بچه‌ها وقتی خودشان در ادامه دادن قصه یا ساختن پایان آن نقش دارند، انگیزه بیشتری برای یادگیری نشان می‌دهند.»	تعاملی بودن فرآیند یادگیری	
۵	«قصه فقط شنیدن نیست؛ باید بچه‌ها اجرا کنند، تحلیل کنند، حتی سؤال بپرسند. این‌طوری فرآیند یادگیری عمیق تر می‌شود.»	تعاملی بودن فرآیند یادگیری	
۱۱	«وقتی کودک خودش پیام قصه را کشف می‌کند نه این که فقط بشنود، آن وقت است که آموزش مؤثر واقع می‌شود.»	تعاملی بودن فرآیند یادگیری	
۸	«قصه‌ها باید با فرهنگ بومی منطقه سازگار باشند. بچه‌های هر منطقه با قصه‌های محلی بهتر ارتباط می‌گیرند.»	انعطاف‌پذیری و بومی‌سازی	
۱۳	«اگر فقط قصه گفته شود و بعدش تمام شود تأثیر کم خواهد بود. بایستی نمایش، ایفای نقش و مشارکت عملی باشد تا پیام قصه ساختاریافته نمایش با شود.»	ادغام ساختاریافته نمایش با قصه	
۷	«نمایش خلاق بعد از قصه باعث تثبیت مفاهیم می‌شود. کودک نقش بازی می‌کند و این باعث یادگیری عمیق‌تر می‌شود.»	ادغام ساختاریافته نمایش با قصه	
۱۴	«الگوی خوب آن است که قصه و نمایش رو به‌صورت یک کل منسجم طراحی کند، نه دوتا فعالیت جداگانه باشد.»	ادغام ساختاریافته نمایش با قصه	
۳	«با نمره دادن چیزی به دست نمی‌آید. باید بچه‌ها را از طریق مشاهده، مصاحبه، نقاشی و پوشه‌کاری ارزیابی نمود.»	نظام ارزشیابی کیفی و پویا	
۱۵	«بازخورد معنادار خیلی مهم‌تر از آزمون کتبی است. مثلاً بایستی بگویم امروز چه چیزی از قصه یاد گرفتید؟ چه چیزی را دوست داشتید؟»	نظام ارزشیابی کیفی و پویا	
۲	«ارزشیابی نباید برای بچه‌ها استرس‌زا باشد. باید بازی‌محور باشد، بدون نمره، با تمرکز بر رشد فردی باشد.»	نظام ارزشیابی کیفی و پویا	

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، اظهارات مصاحبه‌شوندگان همراه با مقوله‌های مرتبط ارائه شده است. مقوله‌های مرتبط با مصاحبه‌ها در زمینه طراحی الگوی تلفیقی برنامه درسی قصه‌گویی و نمایش خلاق، شامل مقولاتی چون جامعیت هدف (شامل رشد شناختی، نگرشی، مهارتی)، تعاملی بودن فرآیند یادگیری (مشارکت فعال کودک در روایت و اجرای قصه)، انعطاف‌پذیری و بومی‌سازی محتوا (تناسب با فرهنگ و زبان محلی)، ادغام ساختاریافته نمایش با قصه (تلفیق نظام‌مند دو عنصر برای تعمیق یادگیری)، و نیز نظام ارزشیابی کیفی و پویا (مشاهده، پوشه‌کاری، خودارزیابی به‌جای آزمون کتبی) می‌باشد. همچنین در داده‌های تحلیل‌شده، به اهمیت همکاری نهادهای آموزشی، نقش فعال مربیان، استفاده از رویکردهای معنادار یادگیری (آی‌ز، ویگوتسکی)، توجه به شرایط اجرایی (فضای فیزیکی مناسب، مشارکت والدین، حمایت مدیریتی)، و تطبیق الگو با نیازهای فردی کودکان اشاره شده است. بهره‌گیری از قصه‌های بومی، تربیت مربی خلاق، تولید محتوای فرهنگی محور، و طراحی فعالیت‌های تعاملی از دیگر مؤلفه‌هایی است که در تفسیر مصاحبه‌ها مورد تأکید قرار گرفته است. در مجموع ویژگی‌های الگوی تلفیقی مناسب برای دوره پیش‌دبستانی در پنج محور اصلی خلاصه می‌شود: هدف‌مندی چندبعدی، یادگیری فعال، انعطاف فرهنگی، ادغام نمایشی-روایی، و ارزشیابی رشدگرا؛ که این ویژگی‌ها، در کنار ملاحظات اجرایی و نظری، پایه طراحی مدل نهایی برنامه درسی پژوهش را تشکیل می‌دهند.

در بررسی سوال « الگوی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق مبتنی بر اطلاعات حاصل از مصاحبه با خبرگان برنامه‌ریزی درسی، مبتنی بر کدام الگوی آموزشی می‌باشد؟ » نتایج مستخرج از مصاحبه‌ها به شرح ذیل می‌باشد.

جدول ۲: خروجی مصاحبه‌های سوال فرعی دوم

شماره شونده‌ها	مصاحبه	مقوله‌ها
۶	«به‌نظر من هیچ مدلی به‌تنهایی کافی نیست. ما باید از مدل‌های مختلف کمک بگیریم. مثلاً اهداف را با بنجامین بلوم تنظیم کنیم، رویکرد ترکیبی فعالیت‌ها رو با لو ویگوتسکی و ساختار کلی رو با رویکرد آیزنر پیش ببریم»	مقوله‌ها
۹	«الگوی آیزنر خیلی به کار ما می‌آید چون بر خلاقیت، تخیل و زیبایی‌شناسی تأکید دارد؛ چیزی که توی قصه و نمایش خیلی مهم می‌باشد.»	تطابق با الگوی آیزنر
۱۲	«برنامه‌ای که برای بچه‌ها نوشته می‌شود باید انعطاف‌پذیر بوده، خشک و مرحله‌ای نباشد. آیزنر به این موضوع خیلی خوب پرداخته است.»	طراحی منعطف آیزنر
۷	«ما از ویگوتسکی یاد گرفتیم که یادگیری از طریق تعامل اتفاق می‌افتد؛ وقتی بچه‌ها با هم قصه می‌سازن یا نمایش بازی می‌کنند، این تعامل شکل می‌گیرد.»	سازنده‌گرایی ویگوتسکی
۴	«اول از همه باید بدونیم دنبال چه هدف‌هایی هستیم؛ برای این کار طبقه‌بندی بلوم خیلی کمک می‌کند، چون اهداف شناختی، عاطفی و رفتاری را از هم جدا می‌کند.»	استفاده از اهداف بلوم
۱۴	«ارزشیابی نباید آخر کار باشد. باید در طول اجرا باشد، با مشاهده، پوشه‌کاری و گفتگو. ارزشیابی رشدگرا خیلی مناسب این نوع آموزش‌هاست.»	ارزشیابی رشدگرا
۵	«الگوی قصه و نمایش باید طوری باشد که از احساسات و تخیل بچه‌ها تغذیه کند. مدل آیزنر به خاطر نگاه هنری و انسانی‌اش خیلی خوب جواب می‌دهد.»	ارزش زیبایی‌شناسی در آیزنر
۱	«فکر می‌کنم ترکیب ویگوتسکی و آیزنر خیلی جواب می‌دهد؛ یکی تعامل رو تقویت می‌کند، یکی خلاقیت و درگیری ذهنی را تثبیت می‌کند.»	رویکرد ترکیبی
۱۳	«من با مدل آیزنر موافقم چون می‌گوید طراحی باید بافت‌محور و انعطاف‌پذیر باشد. بچه‌ها یک دست نیستند، پس برنامه هم باید منعطف باشد.»	طراحی بافت‌محور آیزنر
۱۱	«الگوی ما باید به بچه‌ها اجازه دهد خودشان در یادگیری درگیر باشند؛ مدل ویگوتسکی این تعامل رو خوب توضیح می‌دهد.»	تعامل اجتماعی ویگوتسکی
۲	«من با مدل رشدگرا موافقم. آزمون‌های کتبی چیزی نشون نمی‌دهند. باید بچه‌ها را در عمل دید و ارزیابی کرد.»	ارزشیابی فرآیندی
۸	«آیزنر خیلی خوب به خلاقیت اهمیت می‌دهد؛ برای قصه و نمایش که پر از خلاقیت است اهمیت می‌دهد.»	خلاقیت‌محوری آیزنر
۱۰	«ما در قصه و نمایش نمی‌خواهیم فقط محتوا دهیم، می‌خواهیم احساس و تخیل بچه‌ها فعال شود. این مورد در مدل آیزنر پیدا می‌شود.»	یادگیری تخیلی و احساسی
۸	«اگه بخوایم فقط یک مدل را بگویم هم آیزنر و هم ویگوتسکی مناسب هستند؛ یکی تخیل را تقویت می‌کند، آن یکی تعامل ترکیب آیزنر و ویگوتسکی روا.»	ترکیب آیزنر و ویگوتسکی
۳	«مهم‌ترین چیز این است که الگو خشک نباشد، بشود تغییرش داد.»	انعطاف‌پذیری طراحی
۱۵	«الگوی ما باید به بچه‌ها اجازه دهد خودشان در یادگیری درگیر باشند؛ مدل ویگوتسکی این تعامل را خوب توضیح داده است.»	تعامل اجتماعی ویگوتسکی

در پاسخ به این سؤال، تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده با خبرگان برنامه‌ریزی درسی نشان می‌دهد که بیشتر مصاحبه‌شوندگان بر این باورند که طراحی یک برنامه درسی تلفیقی برای قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی نمی‌تواند صرفاً مبتنی بر یک الگوی آموزشی باشد؛ بلکه باید از تلفیق چند الگو و نظریه آموزشی بهره گرفت. با این حال در میان نظریه‌ها و الگوهای مختلف، رویکرد آیزنر بیشترین تکرار را در پاسخ‌ها داشته و به‌عنوان هسته مرکزی الگوی طراحی‌شده معرفی گردیده است. مطابق با تحلیل محتوای مصاحبه‌ها، ویژگی‌های زیر به‌عنوان دلایل انطباق الگوی پیشنهادی با رویکرد آیزنر ذکر شده‌اند:

- **طراحی غیرخطی و بافت‌محور:** برخلاف الگوهای سنتی که مبتنی بر مراحل خطی هستند، آیزنر بر انعطاف، اقتضاکنشی بودن، و توجه به زمینه فرهنگی و ذهنی یادگیرنده تأکید دارد.

• **توجه به زیبایی‌شناسی و خلاقیت:** آیزنر یادگیری را تجربه‌ای هنری می‌داند و معتقد است که در آموزش‌هایی مثل قصه‌گویی و نمایش، توجه به تخیل، احساس و هنر نقش کلیدی دارد.

• **تأکید بر فرآیند یادگیری:** در این رویکرد، یادگیری مهم‌تر از نتیجه نهایی است و رشد درونی کودک در اولویت قرار دارد.

علاوه بر آیزنر، سه نظریه دیگر نیز در نظرات مصاحبه‌شوندگان مورد توجه قرار گرفته‌اند:

۱- **نظریه سازنده‌گرایی ویگوتسکی:** برای طراحی فعالیت‌های تعاملی، اجتماعی، و مبتنی بر تجربه زیسته کودک.

۲- **طبقه‌بندی بلوم:** برای تدوین اهداف آموزشی در سه حیطه شناختی، نگرشی و مهارتی.

۳- **رویکرد ارزشیابی رشدگرا:** برای طراحی نظام ارزیابی مبتنی بر مشاهده، پوشه‌کاری، خودسنجی و بازخورد مستمر به جای آزمون‌های کتبی.

در جدول مربوط به خلاصه مصاحبه‌ها، مشخص است که مقولات اصلی شامل انعطاف طراحی، خلاقیت‌محوری، تعامل اجتماعی، تلفیق نظریه‌ها، و ارزشیابی کیفی هستند. پاسخ‌دهندگان ضمن اشاره به مزایای هر نظریه، به لزوم تلفیق ساختاریافته این الگوها برای پاسخگویی به نیازهای رشد چندجانبه کودکان پیش‌دبستانی تأکید کرده‌اند. در جمع‌بندی می‌توان گفت که بر اساس تحلیل مصاحبه‌ها، الگوی تلفیقی طراحی شده در این تحقیق بیشترین انطباق را با رویکرد آیزنر دارد، اما این انطباق با تلفیق هوشمندانه عناصر کلیدی نظریه‌هایی مانند ویگوتسکی، بلوم و ارزشیابی رشدگرا تکمیل شده است. این ترکیب، زمینه طراحی برنامه‌ای پویا، بومی، تعاملی و متناسب با دنیای کودک را فراهم می‌سازد.

در بررسی سوال «تأثیر مداخله قصه‌گویی و نمایش خلاق بر کارکردهای اجرایی کودکان در دوره پیش‌دبستانی چگونه می‌باشد؟» یافته‌های حاصل از نظرات مصاحبه‌شوندگان درباره تأثیر مداخله قصه‌گویی و نمایش خلاق بر مؤلفه‌های کارکردهای اجرایی کودکان شامل حافظه کاری، کنترل توجه، انعطاف شناختی و خودتنظیمی هیجانی در جدول ۳، آمده است:

جدول ۳: خروجی مصاحبه‌های سوال فرعی سوم

شماره مصاحبه شونده‌ها	مقوله‌ها	مقوله‌ها
۱۲	«بچه‌ها وقتی توی قصه نقش می‌گیرند، مجبور می‌شوند جریان داستان رو حفظ کنند، این باعث تقویت حافظه کاریشان می‌شود.»	حافظه کاری
۲	«وقتی بچه‌ها نمایش اجرا می‌کنند، باید به نوبت‌ها دقت شود و تمرکزشان را حفظ کنند که تمرین خوبی برای توجه است.»	کنترل توجه
۱۱	«تغییر دادن پایان قصه یا بازی در نقش‌های مختلف باعث می‌شود بچه‌ها ذهنشان را انعطاف‌پذیر نمایند.»	انعطاف شناختی
۱۴	«خیلی از بچه‌هایی که پرخاشگر بودند، بعد از چند جلسه قصه‌گویی آرام‌تر شدند و بهتر احساساتشان را نشان می‌دادند.»	خودتنظیمی هیجانی
۶	«در قصه‌ها وقتی بچه‌ها باید چیزی را یاد بگیرند و دوباره تکرارشان کنند، حافظه کاری شان فعال می‌شود.»	حافظه کاری
۳	«نمایش باعث می‌شود بچه‌ها هم گوش کنند، هم پاسخ دهند؛ این یعنی توجه‌شون متمرکزتر می‌شود.»	کنترل توجه
۷	«وقتی بچه‌ها نقش‌های متفاوتی می‌گیرند، فکر کردن از زاویه‌های مختلف را تمرین می‌کنند.»	انعطاف شناختی
۱	«درون قصه و نمایش، بچه‌ها یاد می‌گیرند احساساتشان را بیان کنند، بدون این که از خشک‌بختی یا عصبی شوند.»	خودتنظیمی هیجانی
۵	«قصه‌ها باعث می‌شوند بچه‌ها پیام داستان را دنبال کنند و بتوانند جزئیات را به خاطر بسپارند.»	حافظه کاری
۱۰	«به تجربه دیدیم که با اجرای نمایش، بچه‌هایی که معمولاً حواس‌پرت بودن، بیشتر متمرکز می‌مانند.»	کنترل توجه
۴	«قصه‌هایی که پایان باز دارند، بچه‌ها را به فکر نموده و وادار می‌کنند؛ ذهنشان بازتر شود.»	انعطاف شناختی
۸	«بعد از چند هفته، بچه‌ها راحت‌تر احساساتشان را کنترل می‌کردند و نوبت رعایت می‌کردند.»	خودتنظیمی هیجانی
۱۳	«بچه‌هایی که نقش بازی می‌کردند، بهتر داستان رو یاد می‌گرفتند و تعریف می‌کردند؛ حافظه‌شون تقویت شد.»	حافظه کاری
۹	«تمرکز برای حفظ دیالوگ یا پیگیری نقش خودشان در نمایش، تمرین خوبی برای کنترل توجه بود.»	کنترل توجه
۱۵	«قصه‌ها و نمایش‌ها باعث شدند بچه‌ها وقتی ناراحتند، بهتر بتوانند باهاش کنار بیایند و هیجان نشان را تنظیم نمایند.»	خودتنظیمی هیجانی

یافته‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌های انجام‌شده با ۱۵ نفر از خبرگان نشان می‌دهد که مداخله‌ی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق، تأثیرات معناداری بر ابعاد مختلف کارکردهای اجرایی کودکان در دوره پیش‌دبستانی داشته است. این تأثیرات در تحلیل کیفی داده‌ها، در قالب چهار مقوله‌ی اصلی شناسایی و طبقه‌بندی گردیده‌اند:

۱- حافظه کاری: اکثر مصاحبه‌شوندگان بیان کرده‌اند که مشارکت کودکان در بازگویی داستان‌ها، حفظ ترتیب وقایع و یادآوری شخصیت‌ها، منجر به فعال‌سازی حافظه کاری آنان شده است. کودکان با گوش دادن به داستان دنبال کردن سیر روایت و ایفای نقش در اجرای آن، مجبور به حفظ و بازآفرینی اطلاعات می‌شوند. این فرایند، به‌ویژه در بازسازی و روایت مجدد داستان توسط کودک، تقویت چشمگیری در توانایی‌های حافظه کوتاه‌مدت و کاری ایجاد کرده است.

۲. کنترل توجه: برخی از مشارکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها تأکید کرده‌اند که کودکان در طول فعالیت‌های نمایشی، برای حفظ نوبت، دنبال کردن نقش خود و تمرکز بر حرکات دیگران، ناگزیر به افزایش تمرکز و توجه پایدار خود هستند. اجرای نمایش نیازمند هماهنگی لحظه‌ای و شنیدن فعال است؛ این امر موجب ارتقاء سطح کنترل توجه در کودکان، به‌ویژه در کودکانی که دچار حواس‌پرتی یا پرتحرکی بوده‌اند، گردیده است.

۳. انعطاف شناختی: بخش قابل‌توجهی از نظرات معطوف به این بوده است که قصه‌گویی با پایان باز و اجرای نقش‌های متفاوت، به کودکان اجازه می‌دهد تا از زوایای مختلف به مسائل نگاه کنند. ایفای نقش شخصیت‌های مختلف، پیشنهاد پایان‌های متنوع برای داستان و تخیل در بسط روایت، موجب تقویت توانایی تغییر دیدگاه، تفکر جایگزین و انعطاف‌پذیری ذهنی در کودکان شده است. این نوع یادگیری، زمینه‌ساز توسعه تفکر خلاق و مهارت حل مسئله نیز بوده است.

۴. خودتنظیمی هیجانی: مصاحبه‌شوندگان تأکید داشته‌اند که مشارکت در نمایش و قصه، فرصتی برای ابراز و مدیریت احساسات در قالب داستان ایجاد می‌کند. کودکانی که پیش‌تر دچار پرخاشگری یا عدم تحمل نوبت بودند، پس از حضور در جلسات قصه‌گویی و اجرای نقش، آرام‌تر، منظم‌تر و از نظر هیجانی باثبات‌تر شدند. آن‌ها توانستند از طریق نقش‌آفرینی، احساسات درونی خود را بشناسند، بیان کنند و کنترل نمایند. این روند، باعث تقویت هوش هیجانی و رشد رفتار اجتماعی آنان شد. بر اساس تحلیل محتوای مصاحبه‌ها، می‌توان گفت که مداخله تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق تأثیری چندوجهی و مثبت بر مؤلفه‌های کارکردهای اجرایی کودکان دارد. این مداخله نه‌تنها جنبه‌های شناختی مانند حافظه و توجه را تقویت می‌کند، بلکه جنبه‌های عاطفی و رفتاری مانند انعطاف ذهنی و خودکنترلی هیجانی را نیز ارتقاء می‌بخشد.

در بررسی سوال «مؤلفه‌ها و شاخص‌های اثرگذار بر اجرای موفق الگوی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی چگونه است؟» نتایج مستخرج از مصاحبه‌ها به شرح جدول ذیل می‌باشد:

جدول ۴: خروجی مصاحبه‌های سوال فرعی چهارم

شماره مصاحبه شونده ها	مقوله‌ها	مقوله‌ها
۱۴	«مربی باید خودش بلد باشد قصه بگوید، بازی کند و بتواند بچه‌ها را وارد فضای قصه کند.»	مربی آموزش‌دیده و خلاق
۱۱	«بدون آموزش مربیان، حتی بهترین الگو هم نتیجه نمی‌دهد؛ مهارت مربی مهم‌ترین عامل می‌باشد.»	توانمندسازی مربی
۱	«ما به فضا نیاز داریم؛ بچه‌ها نمی‌توانند وسط کلاس با نیمکت نمایش بازی کنند.»	فضای فیزیکی مناسب
۵	«نور، صدا، عروسک، پرده، همه این‌ها ابزارهایی هستند که اجرای موفق رو ممکن می‌کنند.»	تجهیزات نمایشی و امکانات
۳	«وقتی خانواده‌ها درگیر می‌شوند، بچه‌ها مشارکت بیشتری نشان می‌دهند.»	مشارکت والدین
۱۰	«پشتیبانی مدرسه خیلی مهم است؛ مدیر باید زمان دهد، فضا و ابزار فراهم کند.»	حمایت نهادی مدرسه
۲	«اگر قصه‌ها از فرهنگ و زبان خود بچه‌ها باشد، اثرگذاری خیلی بیشتری می‌شود.»	محتوای بومی و فرهنگی
۷	«بنده همواره از قصه‌های محلی نیز استفاده می‌کنم، چون بچه‌ها بهتر آن‌ها را درک نموده و دوست دارند.»	تطبیق فرهنگی محتوا
۶	«همکاری بین مربی و والدین می‌تواند پیام قصه‌ها را به زندگی هم منتقل کند.»	پیوستگی خانه و مدرسه
۸	«تربیت مربی خلاق باید از مراکز دانشگاهی شروع شود؛ کارگاه کافی نیست.»	تربیت تخصصی مربی

۱۵	«ارزشیابی مربی‌ها هم باید متناسب با این روش تغییر کند، نه فقط نمره‌دهی کلاسیک.»	نظام ارزیابی مربیان
۴	«زمان‌بندی در برنامه هفتگی مهم است؛ اگر وقت کم باشد، نمی‌شود نمایش اجرا کرد.»	مدیریت زمان آموزشی
۹	«باید برای این فعالیت‌ها بودجه خاص اختصاص پیدا داد؛ بدون ابزار، کار سخت می‌شود.»	تأمین منابع مالی
۱۲	«مدیر و کادر مدرسه باید اعتقاد داشته باشند به این کار و بدون حمایت آن‌ها نمی‌شود جلو رفت.»	نگرش مثبت مدیر
۱۳	«بچه‌ها وقتی از مدرسه به خانه می‌روند، باید ادامه قصه‌گویی در محیط خانه هم باشد.»	تداوم آموزشی در خانه

در پاسخ به این سؤال تحلیل کیفی داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از خبرگان، مربیان و متخصصان حوزه آموزش پیش‌دبستانی نشان داد که اجرای مؤثر و پایدار الگوی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق، نیازمند مجموعه‌ای از پیش‌شرط‌ها و عوامل پشتیبان است که در پنج مقوله اصلی دسته‌بندی شده‌اند:

۱. مربی ماهر و آموزش دیده: تقریباً تمامی مصاحبه‌شوندگان بر نقش کلیدی مربی خلاق و توانمند در موفقیت اجرای الگو تأکید داشتند. مربی باید نه تنها با مهارت‌های قصه‌گویی و نمایش آشنا باشد، بلکه توانایی مدیریت کلاس، تشویق مشارکت کودکان و هدایت یادگیری تعاملی را داشته باشد. علاوه بر این، شرکت‌کنندگان به ضرورت تربیت تخصصی مربیان در دانشگاه‌ها و بازنگری در نظام ارزشیابی آنان اشاره کردند.

۲. فضای فیزیکی و تجهیزات مناسب: فضای آموزشی مناسب، از دیگر عوامل مهم در اجرای این الگو محسوب می‌شود. فعالیت‌های نمایشی نیازمند محیطی باز، انعطاف‌پذیر و دارای تجهیزات جانبی مانند نور، صدا، عروسک و پرده هستند. نبود فضا و امکانات، به‌ویژه در کلاس‌های پرجمعیت یا سنتی، مانع اصلی اجرای مؤثر این برنامه است.

۳. محتوای بومی و فرهنگی: طراحی محتوا بر اساس فرهنگ، زبان و ارزش‌های بومی کودکان، عامل مهمی در افزایش اثرگذاری و پذیرش برنامه توسط کودکان و والدین است. استفاده از قصه‌های محلی، افسانه‌های قومی و داستان‌های مذهبی رایج، باعث افزایش درک، علاقه و هویت فرهنگی کودکان می‌شود. این عامل به‌ویژه در مناطق چندفرهنگی، مانند استان کرمانشاه، اهمیت مضاعف دارد.

۴. مشارکت خانواده و پیوستگی خانه-مدرسه: مشارکت والدین در اجرای نمایش‌ها، حمایت از فعالیت‌های کودک در خانه و پیوستگی پیام‌های تربیتی بین مدرسه و خانه، از عوامل تقویت‌کننده اثربخشی الگو است. به گفته مصاحبه‌شوندگان، هنگامی که خانواده‌ها در جریان محتوای قصه‌ها قرار می‌گیرند و ادامه آن را در خانه پی می‌گیرند، یادگیری کودک تعمیق می‌یابد و انگیزه او افزایش پیدا می‌کند.

۵. حمایت نهادی و مدیریتی مدرسه: اجرای موفق برنامه مستلزم حمایت رسمی و اجرایی از سوی مدیریت مدرسه و نهادهای آموزشی است. اختصاص زمان کافی در برنامه هفتگی، تأمین منابع مالی، پذیرش نگرش مثبت مدیران نسبت به نوآوری در برنامه درسی، و ایجاد فرصت‌هایی برای توسعه حرفه‌ای مربیان، از جمله عوامل زیرساختی هستند که در مصاحبه‌ها به‌کرات مطرح شدند. نتایج تحلیل‌ها حاکی از آن است که اجرای موفق الگوی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق، وابسته به نگاه سیستمی به فرآیند آموزش در دوره پیش‌دبستانی است. صرفاً طراحی یک برنامه نوآورانه کافی نیست، بلکه زنجیره‌ای از مؤلفه‌های اجرایی و حمایتی باید در کنار آن فعال شوند تا زمینه برای تحقق کامل اهداف فراهم گردد. در نهایت، اجرای پایدار این الگو مستلزم هماهنگی چندجانبه میان مربی، خانواده، مدرسه، و سیاست‌گذاران آموزشی است و بدون در نظر گرفتن این مؤلفه‌ها، حتی قوی‌ترین برنامه نیز در مرحله اجرا با چالش‌های اساسی مواجه خواهد شد.

در بررسی سوال «طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی چگونه می‌باشد؟» داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه با متخصصان برنامه‌ریزی درسی و مربیان باسابقه پیش‌دبستانی، در کنار یافته‌های نظری و تجربی تحلیل شده، حاکی از آن است که طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی برای قصه‌گویی و نمایش خلاق نیازمند ساختاری چندلایه، پویا و منطبق با ویژگی‌های رشدی و فرهنگی کودکان این دوره است.

بر اساس تحلیل چهار سؤال فرعی، ویژگی‌ها و اجزای کلیدی این الگو به شرح زیر است:

۱. اهداف برنامه:

الگوی طراحی شده از اهداف سه‌بعدی پیروی می‌کند:

- **شناختی:** تقویت حافظه، گسترش واژگان، درک مفاهیم اخلاقی و زبانی
- **نگرشی:** رشد همدلی، خودپنداره مثبت، علاقه به یادگیری
- **مهارتی:** توانایی حل مسئله، ایفای نقش، مهارت شنیدن فعال

این جامعیت هدفی، شالوده‌ای برای تربیت همه‌جانبه کودک فراهم می‌سازد. الگوی پیشنهادی از یک رویکرد تلفیقی نظری بهره می‌برد که در آن:

- ✓ نظریه آیزنر (با تأکید بر انعطاف، زیبایی‌شناسی، و طراحی غیرخطی) به‌عنوان چارچوب اصلی در نظر گرفته شده است.
- ✓ از نظریه ویگوتسکی برای یادگیری تعاملی، اجتماعی و نقش فعال کودک استفاده شده است.
- ✓ طبقه‌بندی بلوم برای تدوین دقیق اهداف شناختی، نگرشی و مهارتی به کار رفته است.
- ✓ ارزشیابی رشدگرا جایگزین آزمون‌های سنتی شده و بر فرآیند یادگیری، بازخورد و خودارزیابی تأکید دارد.

۲. تأثیرات بر کارکردهای اجرایی:

اجرای این الگو، بر اساس یافته‌های میدانی، منجر به تقویت معنادار چهار مؤلفه کلیدی در کارکردهای اجرایی کودکان شده است: حافظه کاری* کنترل توجه* انعطاف شناختی* خودتنظیمی هیجانی

یادگیری از طریق روایت و ایفای نقش، فرایندهای ذهنی و رفتاری کودک را به‌صورت همزمان درگیر کرده و موجب رشد پایدار عملکردهای اجرایی می‌گردد.

۳. عوامل مؤثر بر اجرای موفق:

- ✓ اجرای موفق این برنامه درسی نیازمند فراهم‌سازی شرایط زیر است:
- ✓ مربی ماهر و آموزش‌دیده در حوزه قصه‌گویی و نمایش
- ✓ فضای فیزیکی مناسب و امکانات نمایشی
- ✓ محتوای فرهنگی و بومی‌سازی شده
- ✓ مشارکت فعال والدین و پیوستگی خانه و مدرسه
- ✓ حمایت مدیریتی، زمانی و مالی از سوی مدرسه و نهادهای بالادستی
- ✓ بدون تأمین این مؤلفه‌ها، کارآمدی الگو در میدان عمل کاهش خواهد یافت.

برآیند تحلیل‌های کیفی نشان می‌دهد که طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی برای قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی، نیازمند رویکردی چندلایه و تلفیقی است. الگویی که همزمان بر تربیت جامع کودک، پیوند با فرهنگ بومی، تعامل و تخیل، و رشد مهارت‌های شناختی-عاطفی تأکید دارد. این الگو در صورتی موفق خواهد بود که در یک بستر حمایتی، با مربی توانمند، محتوای غنی و ابزارهای مناسب اجرا شود. از این رو، می‌توان گفت الگوی پیشنهادی در این پژوهش، الگویی کاربردی، بومی‌ساز، رشدگرا و علمی است که می‌تواند مبنای تحول در برنامه‌های درسی پیش‌دبستانی قرار گیرد.

مدل نهایی

بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته مدل نهایی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی به شرح ذیل تدوین می‌شود:

۱. مبانی نظری مدل:

- ❖ رویکرد تلفیقی آیزنر: طراحی غیرخطی، توجه به تجربه زیباشناختی، انعطاف و خلاقیت.
- ❖ نظریه ویگوتسکی (سازنده‌گرایی اجتماعی): یادگیری مبتنی بر تعامل، ایفای نقش، منطقه‌ی رشد بالقوه.
- ❖ طبقه‌بندی بلوم: طراحی اهداف شناختی، عاطفی، روانی-حرکتی.
- ❖ ارزشیابی رشدگرا: مشاهده‌محور، پوشه‌کاری، بازخورد کیفی و مشارکتی.

۲. اجزای اصلی مدل:

- ❖ شناختی: گسترش واژگان، تقویت حافظه کاری، درک پیام اخلاقی و مفاهیم.
- ❖ نگرشی: پرورش همدلی، علاقه به یادگیری، خودپنداره مثبت.
- ❖ مهارتی: مهارت حل مسئله، مهارت ایفای نقش، مهارت گوش دادن فعال.

۳- محتوا:

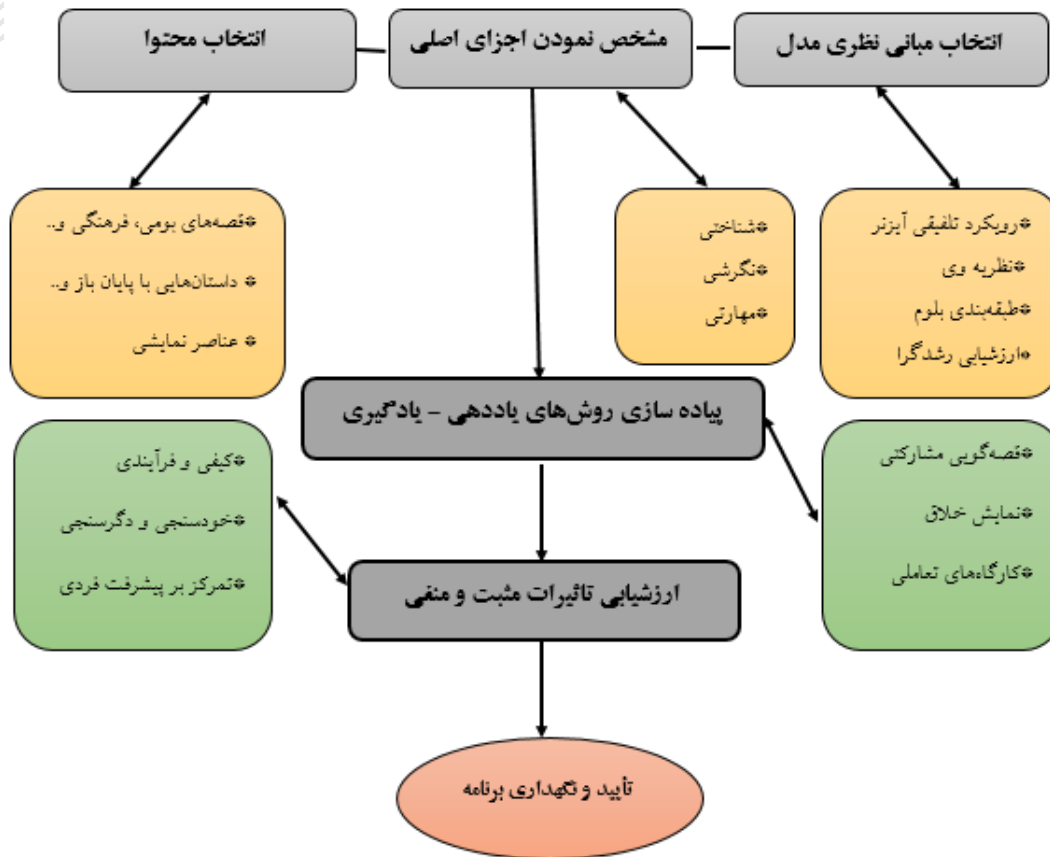
- ❖ قصه‌های بومی، فرهنگی، دینی و محلی.
- ❖ داستان‌هایی با پایان باز، چندلایه، و مناسب برای بازآفرینی نمایشی.
- ❖ عناصر نمایشی مثل شخصیت‌سازی، حرکت، گفتگو و تعارض داستانی.

۴- روش‌های یاددهی - یادگیری:

- ❖ قصه‌گویی مشارکتی
- ❖ نمایش خلاق (Role play، تئاتر کودک، داستان‌سازی گروهی)
- ❖ کارگاه‌های تعاملی قصه‌نویسی و بازآفرینی نمایشی

۵- ارزشیابی:

- ❖ کیفی و فرآیندی (پوشه کار، نقاشی، مصاحبه با کودک)
- ❖ خودسنجی و دگرسنجی توسط کودک و مربی
- ❖ تمرکز بر پیشرفت فردی، نه مقایسه‌ای

شکل ۱. الگوی برنامه درسی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی تلفیقی مبتنی بر قصه‌گویی و نمایش خلاق در دوره پیش‌دبستانی بود. یافته‌های حاصل از تحلیل داده‌های کیفی نشان داد که الگوی پیشنهادی دارای چهار مؤلفه بنیادین شامل اهداف آموزشی چندبعدی، سازمان‌دهی تلفیقی محتوا، راهبردهای یادگیری تعاملی و ارزشیابی رشدگرا است. این نتایج بیانگر آن است که آموزش اثربخش در دوره پیش‌دبستانی زمانی تحقق می‌یابد که برنامه درسی فراتر از انتقال دانش حرکت کرده و یادگیری را در قالب تجربه‌های معنادار، اجتماعی و خلاقانه سازمان‌دهی نماید. چنین برداشتی با دیدگاه‌های نوین تعلیم و تربیت که آموزش را فرایندی برای رشد همه‌جانبه فرد می‌دانند همسو است (Spiel et al., 2018).

نخستین یافته مهم پژوهش، تأکید بر «جامعیت اهداف آموزشی» بود. الگوی طراحی‌شده اهداف شناختی، نگرشی و مهارتی را به صورت همزمان دنبال می‌کند. این نتیجه نشان می‌دهد که آموزش پیش‌دبستانی نمی‌تواند صرفاً بر یادگیری مفاهیم زبانی یا شناختی متمرکز باشد، بلکه باید رشد هیجانی، اجتماعی و اخلاقی کودک را نیز دربرگیرد. این یافته با نتایج پژوهش‌هایی همسو است که نشان داده‌اند شکل‌گیری هویت تحصیلی و هیجانات یادگیری از سال‌های اولیه آموزش آغاز می‌شود و بر موفقیت‌های بعدی اثرگذار است (Faramarzi et al., 2019). همچنین طراحی برنامه‌های درسی تلفیقی که حوزه‌های مختلف رشد را به یکدیگر پیوند می‌دهند، به عنوان یکی از مؤثرترین راهبردهای تحول آموزشی معرفی شده است (Alizadeh et al., 2021).

یافته دوم پژوهش بر «یادگیری فعال و تعاملی» به عنوان محور اصلی الگو تأکید داشت. تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که مشارکت کودکان در روایت داستان، ایفای نقش و بازآفرینی نمایشی، سطح درگیری شناختی و انگیزش یادگیری را افزایش می‌دهد. این نتیجه با نظریه‌های یادگیری مشارکتی همخوان است

که یادگیری را محصول تعامل میان فرد، محیط و فعالیت‌های اجتماعی می‌دانند (Dara & Saradha, 2022). مطالعات پیشین نیز نشان داده‌اند که قصه‌گویی مشارکتی می‌تواند محیطی غنی برای یادگیری ایجاد کرده و درک مفاهیم پیچیده را برای کودکان تسهیل کند (Hu et al., 2020).

افزون بر این، یافته‌های پژوهش نشان داد که تلفیق قصه‌گویی و نمایش خلاق موجب افزایش مشارکت اجتماعی، اعتمادبه‌نفس و تعامل میان کودکان می‌شود. این نتیجه با پژوهش‌های انجام‌شده درباره آموزش مبتنی بر درام همسو است؛ به‌گونه‌ای که آموزش نمایشی توانسته است مهارت‌های کلامی و کاهش اضطراب ارتباطی را در کودکان بهبود بخشد (Kardas & Koç, 2017). همچنین استفاده همزمان از روایت و نمایش در آموزش کودکان خردسال باعث افزایش انگیزش یادگیری و فهم عمیق‌تر مفاهیم علمی شده است (Walan & Ann-Britt, 2019). بنابراین می‌توان استدلال کرد که ترکیب این دو روش نه تنها یک انتخاب آموزشی، بلکه راهبردی مؤثر برای تحقق یادگیری تجربه‌محور در دوره کودکی است.

یکی دیگر از یافته‌های مهم پژوهش، نقش برجسته قصه‌گویی در توسعه خلاقیت و تخیل کودکان بود. نتایج نشان داد زمانی که کودکان در فرایند ساخت و تغییر داستان مشارکت می‌کنند، توانایی تفکر واگرا و خلاق آنان افزایش می‌یابد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش Rajabi و همکاران که تأثیر مثبت قصه‌گویی خلاق بر رشد خلاقیت کودکان پیش‌دستانی را گزارش کرده‌اند، همسو است (Rajabi.S & Khosravi, 2018). همچنین بررسی‌های انجام‌شده در مراکز آموزش اولیه نشان داده‌اند که محیط‌های آموزشی مبتنی بر خلاقیت و روایت، رشد نوآوری ذهنی کودکان را تقویت می‌کنند (Zeynep, 2019).

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین نشان داد که قصه‌گویی و نمایش خلاق می‌توانند کارکردهای اجرایی کودکان شامل حافظه کاری، کنترل توجه، انعطاف شناختی و خودتنظیمی هیجانی را تقویت کنند. این نتیجه با مطالعات حوزه روان‌شناسی شناختی همخوان است که نشان داده‌اند مداخلات مبتنی بر داستان‌درمانی و روایت، عملکردهای شناختی و حافظه کلامی کودکان را بهبود می‌بخشند (Mohammadian et al., 2024). افزون بر این، پژوهش‌های بین‌المللی نشان داده‌اند که استفاده از داستان در آموزش حتی می‌تواند اضطراب یادگیری را کاهش داده و عملکرد شناختی را ارتقاء دهد (Irmayanti et al., 2025). بنابراین، الگوی پیشنهادی تنها یک الگوی هنری نیست، بلکه ابزاری برای توسعه کارکردهای شناختی پایه محسوب می‌شود.

یافته دیگر پژوهش بر اهمیت «بومی‌سازی محتوا» تأکید داشت. نتایج نشان داد که استفاده از داستان‌های محلی و فرهنگی موجب افزایش درگیری عاطفی و درک بهتر کودکان از مفاهیم آموزشی می‌شود. این نتیجه با دیدگاه‌هایی همسو است که آموزش مؤثر را وابسته به ارتباط میان یادگیری و زمینه فرهنگی یادگیرنده می‌دانند (Maria, 2022). همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند که روایت‌های فرهنگی می‌توانند هویت اجتماعی و احساس تعلق کودکان را تقویت کنند.

در بخش عوامل اجرایی، یافته‌ها نشان داد موفقیت الگوی تلفیقی به شدت وابسته به توانمندی مربیان، فضای آموزشی مناسب و حمایت نهادی مدارس است. این نتیجه نشان می‌دهد که نوآوری برنامه درسی بدون فراهم شدن زیرساخت‌های اجرایی نمی‌تواند به اثربخشی کامل برسد. پژوهش‌های مرتبط نیز تأکید کرده‌اند که کیفیت آموزش پیش‌دستانی بیش از هر عامل دیگری به مهارت و خلاقیت مربیان وابسته است (Sarikaya & Coşkun, 2015). همچنین توسعه حرفه‌ای معلمان یکی از شروط اصلی تحقق آموزش باکیفیت معرفی شده است (Spiet et al., 2018).

از منظر نظری، الگوی طراحی‌شده در این پژوهش با روندهای نوین آموزش جهانی نیز همسو است. گسترش روایت دیجیتال و استفاده از فناوری در قصه‌گویی نشان داده است که داستان‌پردازی می‌تواند به عنوان پلی میان آموزش سنتی و یادگیری نوین عمل کند (Maila, 2021). مطالعات جدید نیز بیان می‌کنند که تلفیق روایت تصویری با آموزش خلاق موجب افزایش خودکارآمدی و انگیزش یادگیرندگان می‌شود (Tsai-Yun, 2024). افزون بر این، پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که داستان‌گویی دیجیتال می‌تواند اضطراب گفتاری دانش‌آموزان را کاهش داده و مشارکت آنان را در محیط‌های آموزشی افزایش دهد (Nadianti et al., 2024).

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین با مطالعات داخلی که تأثیر برنامه‌های مبتنی بر قصه‌گویی و نمایش خلاق بر یادگیری و درک مطلب دانش‌آموزان را تأیید کرده‌اند، همسو است (Behravan Nia, 2022). همچنین پژوهش Karami و همکاران نشان داده است که طراحی برنامه درسی مبتنی بر قصه‌گویی می‌تواند چارچوبی منسجم برای سازمان‌دهی تجربه‌های یادگیری فراهم کند (Karami et al., 2023).

در مجموع، نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تلفیق قصه‌گویی و نمایش خلاق می‌تواند نوعی «چرخش پارادایمی» در آموزش پیش‌دبستانی ایجاد کند؛ چرخشی از آموزش محتوامحور به آموزش تجربه‌محور. این رویکرد نه تنها یادگیری شناختی را ارتقاء می‌دهد، بلکه زمینه رشد اجتماعی، هیجانی و فرهنگی کودکان را نیز فراهم می‌سازد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که الگوی برنامه درسی پیشنهادی، مدلی رشدگرا، تعاملی و متناسب با نیازهای آموزشی قرن بیست‌ویکم است که ظرفیت تحول در آموزش کودکی اولیه را دارا می‌باشد.

نخستین محدودیت پژوهش حاضر مربوط به ماهیت کیفی مطالعه و حجم نسبتاً محدود نمونه خبرگان بود که ممکن است تعمیم‌پذیری نتایج را به سایر مناطق یا نظام‌های آموزشی با احتیاط همراه سازد. همچنین داده‌های پژوهش مبتنی بر دیدگاه متخصصان و تجربه‌های حرفه‌ای آنان بود و ارزیابی تجربی بلندمدت اجرای الگو در محیط‌های واقعی آموزشی انجام نشد. تفاوت شرایط فرهنگی، امکانات آموزشی و سطح آمادگی مربیان در مراکز پیش‌دبستانی نیز می‌تواند بر میزان اثربخشی الگوی پیشنهادی تأثیرگذار باشد. افزون بر این، محدودیت زمانی اجرای پژوهش امکان بررسی پیامدهای طولی الگو بر پیشرفت تحصیلی یا رشد اجتماعی کودکان را فراهم نکرد.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، اثربخشی الگوی تلفیقی قصه‌گویی و نمایش خلاق از طریق مطالعات آزمایشی و نیمه‌آزمایشی در محیط‌های آموزشی واقعی بررسی شود. انجام مطالعات طولی برای ارزیابی تأثیر این الگو بر موفقیت تحصیلی، مهارت‌های اجتماعی و رشد هیجانی کودکان در دوره‌های بعدی تحصیل نیز ضروری به نظر می‌رسد. همچنین بررسی نقش فناوری‌های نوین مانند داستان‌گویی دیجیتال، واقعیت افزوده و بازی‌های تعاملی در توسعه این الگو می‌تواند افق‌های جدیدی برای پژوهش فراهم آورد. مطالعه اثربخشی الگو در گروه‌های خاص مانند کودکان دارای نیازهای ویژه، کودکان دوزبانه یا کودکان مناطق محروم نیز می‌تواند به غنای ادبیات پژوهشی این حوزه کمک نماید.

برای بهره‌گیری عملی از یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود دوره‌های آموزشی تخصصی برای توانمندسازی مربیان پیش‌دبستانی در حوزه قصه‌گویی و نمایش خلاق طراحی و اجرا شود. همچنین لازم است برنامه‌های درسی رسمی پیش‌دبستانی به سمت رویکردهای تلفیقی و تجربه‌محور بازنگری شوند. تجهیز مراکز آموزشی به فضاهای انعطاف‌پذیر نمایشی، ابزارهای قصه‌گویی و منابع فرهنگی بومی می‌تواند اجرای موفق این الگو را تسهیل کند. مشارکت فعال خانواده‌ها در فعالیت‌های روایت‌محور، تدوین راهنماهای عملی برای مربیان و حمایت سیاست‌گذاران آموزشی از نوآوری‌های برنامه درسی نیز از اقدامات ضروری برای نهادینه‌سازی این رویکرد در نظام آموزش پیش‌دبستانی محسوب می‌شود.

موازین اخلاقی

در این پژوهش ملاحظات اخلاقی رعایت شد.

تشکر و قدردانی

از تمام افرادی که امکان انجام پژوهش حاضر را فراهم کردند، تقدیر و تشکر می‌شود.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان این مطالعه با هم مشارکت فعال داشتند.

تعارض منافع

بین نویسندگان پژوهش حاضر هیچ تضاد منافی وجود نداشت.

Reference

Alizadeh, L., Ranjdoost, S., & Ghahremani, J. (2021). Designing an integrated curriculum model for the revitalization of elementary schools. https://journals.iau.ir/article_687695.html

- Behravan Nia, R. (2022). *Investigating the impact of storytelling and creative drama on the learning and comprehension of first-grade elementary school girls in Sabzevar*
- Dara, V. L., & Saradha, M. (2022). The Interaction Between Technologies, Techniques, and People in Higher Education Through Participatory Learning. 339-356. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-9640-1.ch022>
- Faramarzi, H., Behrouzi, N., & Farzadi, F. (2019). The relationship between antecedents of academic emotions, academic identity, and achievement goals with students' academic achievement. *Journal of School Psychology and Education*, 8(2), 91-112. <https://doi.org/10.22098/jsp.2019.815>
- Hu, J., Gordon, C., Yang, N., & Ren, Y. (2020). "Once Upon A Star": A science education program based on personification storytelling in promoting preschool children's understanding of astronomy concepts. *Early Education and Development*. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1759011>
- Irmayanti, M., Chou, L. F., & Anuar, N. N. b. Z. (2025). Storytelling and math anxiety: a review of storytelling methods in mathematics learning in Asian countries. *European Journal of Psychology of Education*, 40(1), 24. <https://doi.org/10.1007/s10212-024-00927-1>
- Karami, A., Samiei Zafarghandi, M., & Safarnavadeh, M. (2023). An educational model for a curriculum based on the storytelling method for first-grade elementary students. https://qric.atu.ac.ir/article_15470.html?lang=en
- Kardas, M. N., & Koç, R. (2017). Effect of Drama Instruction Method on Students Turkish Verbal Skills and Speech Anxiety. *International Journal of Progressive Education*, 13(1), 64-78. <https://ijpe.inased.org/makale/225>
- Maila, D. H. R. (2021). Storytelling in early childhood education: Time to go digital. *International Journal of Child Care and Education Policy*, April 2021. <https://doi.org/10.1186/s40723-021-00081-x>
- Maria, H.-B. (2022). Storytelling as an Educational Tool in Sustainable Education. *Sustainability*, 14(5), 1-14. <https://doi.org/10.3390/su14052946>
- Mohammadian, Z., Moheb, N., Babapour Kheiroddin, J., & Shalchi, B. (2024). A Comparison of the Effectiveness of Play Therapy and Storytelling Therapy on Executive Functions and Verbal Memory in Children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD). *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 2(1), 272-285. <https://quarterlyecp.com/index.php/ecp/article/view/181>
- Nadianti, L. I., Muslim, A. B., & Gandana, I. S. S. (2024). Integrating Digital Storytelling through Online Learning to Reduce Students' Speaking Anxiety. *The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences*, 38, 90-102. <https://doi.org/10.55549/epess.850>
- Peter, B. (2020). A short-term longitudinal study of children's playground games in primary school: Implication's for adjustment to school and social adjustment in the USA and the UK. *Social Development*, 13(1), 107-123. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2004.00259.x>
- Rajabi, S., & Khosravi, A. K. A. (2018). Investigating the effect of creative storytelling on enhanced creativity of preschool students in Iran. *Journal of Poetry Therapy*, 31(13), 1-12. <https://doi.org/10.1080/08893675.2018.1504706>
- Rajaei Najafabadi, A. (2013). *Investigating the impact of the storytelling and creative drama curriculum on the creativity and academic performance of fifth-grade female students*
- Sarıkaya, M., & Coşkun, E. (2015). A new approach in preschool education: Social entrepreneurship education.
- Sotoudeh, M. R., & Modarresi, M. (2021). Presenting an entrepreneurial educational program model for preschool children in Iran based on Bloom's Taxonomy. *Journal of Entrepreneurship Development*, 14(4), 639-655. https://jed.ut.ac.ir/article_86022.html?lang=en
- Spiel, C., Schwartzman, S. B., Busemeyer, M., & Cloete, N. (2018). *The contribution of education to social progress*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108399661.006>
- Tsai-Yun, M. (2024). The practice of visual storytelling in STEM: Influence of creative thinking training on design students' creative self-efficacy and motivation. *Thinking Skills and Creativity*. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2023.101459>
- Walan, S., & Ann-Britt, E. (2019). The potential of using a combination of storytelling and drama, when teaching young children science. *European Early Childhood Education Research Journal*, 27(292), 1-16. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2019.1678923>
- Zeynep, D. (2019). Investigating the Creativity of Children in Early Childhood Education Institutions. *Universal Journal of Educational Research*, 7(3), 652-658. <https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070302>